

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМЕЙ.....	8
1.1. Дослідження проблематики неблагополучних сімей.....	8
1.2. Особливості соціально-психологічного розвитку дитини з неблагополучної сім'ї.....	14
1.3. Основні проблеми, які виникають в неблагополучних сім'ях	18
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІТЕЙ ІЗ НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМЕЙ.....	24
2.1. Організація емпіричного дослідження	24
2.2. Дослідження соціально-психологічних особливостей дітей із неблагополучних сімей	27
2.3. Корекція та розвиток особистості дитини з неблагополучної сім'ї	39
2.4. Консультація для батьків з питань сімейного виховання.....	4
6	
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	52
ДОДАТКИ.....	56

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної (дипломної) роботи на тему: «Соціально-психологічні механізми формування особистості дитини у неблагополучній сім'ї»

Об'єктом дослідження є процес формування особистості дитини у неблагополучній сім'ї.

Предметом дослідження є методичне забезпечення використання соціально-психологічних механізмів формування особистості дитини у неблагополучній сім'ї.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати соціально-психологічні механізми формування особистості дитини у неблагополучній сім'ї.

Відповідно до мети були поставлені такі завдання:

1. Проаналізувати та визначити основні соціально-психологічні підходи до дослідження проблематики структури неблагополучних сімей.
2. Розкрити специфічні особливості розвитку особистості дитини у неблагополучній сім'ї.
3. Дослідити родинні взаєностосунки та мікроклімат, особистісну сферу, а також рівень агресивності у дітей молодшого шкільного віку, що виховуються у неблагополучних сім'ях.
4. Схарактеризувати методичне забезпечення використання соціально-психологічних механізмів формування особистості дитини у неблагополучній сім'ї.

Загальний зміст

Перший розділ присвячено дослідженню проблематики неблагополучних сімей. Характерними ознаками неблагополучної сім'ї є нестійкість емоційних станів членів родини, втрата самоконтролю та регуляції власної поведінки, що вступає у резонанс з морально-правовими нормами суспільства та відповідно несприятливо позначається на соціальній адаптації і розвитку дітей з таких родин. Наслідками сімейного неблагополуччя для дітей стають безпритульність, бездоглядність, соціальне сирітство, насильство в сім'ї, правопорушення та злочинність, зниження рівня психічного, соціального та фізичного здоров'я.

Другий розділ присвячений діагностиці соціально-психологічних особливостей дітей із неблагополучних сімей. На етапі експериментального дослідження ми ставили перед собою завдання дослідити родинні взаєностосунки та мікроклімат, особистісну сферу, а також рівень агресивності у дітей молодшого шкільного віку, що виховуються у неблагополучних сім'ях. А також було поставлено завдання дослідити міжособистісні, внутрішньосімейні відносини та рівень агресивності, імпульсивності і деяких інших психологічних особливостей (тривожність, егоцентризм, прагнення до лідерства) дітей з неблагополучних сімей.

Також у другому розділі була розроблена та запропонована для використання у роботі тренінгова програма «Корекція та розвиток особистості дитини з неблагополучної сім'ї», мета якої – налагодження

позитивних взаємостосунків між дітьми; корекція агресії, тривожності; розвиток та вдосконалення комунікативних навичок та здобуття позитивного досвіду спілкування; усвідомлення дитиною своїх позитивних рис характеру та розвиток вміння відверто розповідати про себе; розвиток позитивної самооцінки; формування вміння визначати емоції та почуття у складних ситуаціях спілкування.

За результатами дослідження сформульовано висновки

Дослідження стану розробленості проблеми типології та структури неблагополучних сімей, дозволило з'ясувати, що причинами сімейного неблагополуччя можуть бути низька культура батьків, ведення аморального способу життя, відсутність одного з членів родини, індивідуальні особливості темпераменту подружжя (конфліктність, імпульсивність) тощо. Також важливим моментом виступає соціально-економічна та політична ситуація у країні.

Неблагополучні сім'ї можна умовно диференціювати за двома формами: явною (криміногенні, аморальні, конфліктні сім'ї) та прихованою (орієнтації та поведінка батьків розходяться із загальноприйнятими морально-етичними вимогами суспільства, неповні сім'ї).

Здійснено аналіз науково-методичної літератури, вивчення педагогічного досвіду колег, завдяки чому визначено особливості психологічного розвитку дітей, що виховуються неблагополучних сім'ях. Зокрема, що діти з таких сімей мають фізіологічні проблеми (енурез, хвороби серцево-судинної системи), проявляють тривожність, мають підвищену потребу в увазі, можуть проявляти конфліктну та агресивну поведінку, не розуміють особливостей побудови адекватної взаємодії.

Проведено емпіричне дослідження, результати якого підтвердили попередньо отримані теоретичні дані. Діти з аморальних та конфліктних сімей часто й самі проявляють агресивну та конфліктну поведінку, а діти з неповних сімей мають підвищений рівень тривожності та низьку самооцінку. Обидві категорії дітей мають проблеми у встановленні адекватних міжособистісних стосунків з дорослими та однолітками.

Схарактеризовано методичне забезпечення використання соціально-психологічних механізмів формування особистості дитини у неблагополучній сім'ї. Зокрема, розроблено тренінгову програму «Корекція та розвиток особистості дитини з неблагополучної сім'ї», мета якої – налагодження позитивних взаємостосунків між дітьми; корекція агресії, тривожності; розвиток та вдосконалення комунікативних навичок та здобуття позитивного досвіду спілкування; усвідомлення дитиною своїх позитивних рис характеру та розвиток вміння відверто розповідати про себе; розвиток позитивної самооцінки; формування вміння визначати емоції та почуття у складних ситуаціях спілкування. Розроблено рекомендації щодо проведення консультацій для батьків з питань сімейного виховання.

Проведене дослідження не є вичерпним. Подальші розробки можливі в напрямку експериментального впровадження тренінгової програми щодо коркції та розвитку особистості дитини з неблагополучної сім'ї.

Рік виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи – 2021–2022.

Місце виконання: кафедра дошкільної освіти і соціальної роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Кваліфікаційна (дипломна) робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Включає 14 рисунків, 3 таблиці, 5 додатків. Загальна кількість сторінок – 97. Основна частина викладена на 47 сторінках. Список використаних джерел нараховує 40 позицій.